
PARTICIPAREA UNITĂȚILOR ARDELENE LA CAMPANIA ARMATEI ROMÂNE DIN 1919

Marius RĂDULESCU*

The participation of the units from Ardeal in the Romanian army campaign from 1919

Abstract

The military units first formed by Transylvanian volunteers and next conscripted from locals belonging of liberated areas, has a significant involvement in all stages of the Romanian Army operations trough the 1919-year campaign, like the Romanian territory clearing and securing the line on Tisa river, defensive battle near the river line and next the Tisa river crossing, defeated of the Hungarian Army, fall of the Bella Kun's communist regime and the Budapest city occupation.

If the first units were equipped with material captured from the disbanded Austro-Hungarian Army depots or abandoned by the retreating German troops, subsequently, at the 16th, 18th, 20th and 21st Transylvanian infantry divisions, their equipment was assured by the High Command of the Transylvanian Army (HQ in Sibiu city) from the Romanian Kingdom depots, partial French material and, partial from the huge depots left behind by the Russian troops withdrawn from Moldavia.

These units, manned with many Romanian officers from former Austro-Hungarian Imperial Army, having a good military knowledge level and training, were completed with strong support sub-units (cavalry, sappers, artillery) and complete services complete. They had a good fighting power doubled by a good discipline and high morale. These qualities will be exposed in the territory liberation fights, but especially in fierce defensive battle on the Tisa river, when the 16th and 18th divisions endured the shock of the Hungarian offensive.

The work-paper aims to presents few aspects regarding the structure, equipment and operational activity in campaign of these units.

Cuvinte cheie: Regiment, artilerie, echipament, marș, arme automate.

Keywords: Regiment, artillery, equipment, march, automatic weapons.

Introducere

Înceierea Primului Război Mondial a lăsat Europa în haosul creat de prăbușirea Puterilor Centrale, iar pentru România, în special de disoluția Monarhiei Austro - Ungare și războiul civil din Rusia.

---

* CN ROMARM SA - S Electromecanica Ploiești SA.

Dacă în Basarabia trupele române controlau cu greu situația în fața bandelor bolșevice încă indisciplinate și organizate în pripă, în Transilvania aveam în față unități militare maghiare cu bună instrucție, material abundent și mai ales animate de un ideal național, în flagrantă opoziție cu al nostru.

Campania Armatei române din 1919 - 1920

Operațiunile militare din Ardeal și Ungaria au fost impuse de opoziția întregului organism socio-militar maghiar la realizarea aspirațiilor naționale legitime ale românilor ardeleni majoritari în Transilvania. Se pot distinge două etape importante ale acestei campanii, și anume:

- eliberarea întregului teritoriu românesc și securizarea liniei de operații pe Tisa.
- bătălia defensivă de pe Tisa, trecerea Tisei și înfrângerea Armatei maghiare.

În fiecare dintre aceste etape, alături de trupele din vechiul Regat, unitățile formate din românii ardeleni au adus o contribuție semnificativă la obținerea victoriei.

Dacă inițial au acționat mai ales Gărzile Naționale Românești, cu rol de menținere a ordinii, prevenirea atacurilor maghiare și afirmarea autorității Consiliului Dirigent de la Sibiu, ulterior se vor constitui unități și mari unități cu încadrarea completă, care vor participa la campanie în cadrul Armatei Române.

Soldații și ofițerii ardeleni

În Ardeal se formaseră gărzi naționale românești, ungurești și săsești care asigurau o oarecare ordine și siguranța comunităților respective. Se creau primele unități militare românești, formate din ofițeri și soldați de origine română din fosta armată Austro-Ungară, voluntari și militari repatriați din alte zone ale imperiului, sau din prizonierat. Majoritatea erau echipați și dotați cu efecte și armament din depozitele fostei armate imperiale.

Militarii din Transilvania proveneau din marea masă aruncată de Imperiul Austro-Ungar în vâltoarea războiului mondial, ajunși în noile unități pe diferite căi:

- prizonieri români din fosta armată Austro-Ungară;
- soldați eliberați din fosta armată Austro-Ungară;
- voluntari din Ardeal;
- recrutați din populația zonelor eliberate.

Aceștia, cei mai mulți provenind din fosta armată imperială, aveau o bună disciplină și o pregătire militară de calitate.

Unitățile ardelenesti

Aceste unități s-au organizat treptat, pe măsura sporirii efectivelor și sub controlul Comandamentului Trupelor Române cu sediul la Sibiu, condus de Generalul George Murărescu.

Ca exemplu se redă organizarea Regimentului de Infanterie Beiuș.

Regimentul a fost organizat în februarie 1919, din voluntari români, cu scopul apărării regiunii Munților Apuseni în fața atacurilor armatei regulate maghiare. Unitatea a fost constituită din 3 batalioane provenind din zonele Brad, Baia de Criș, Câmpeni și Abrud. Al patrulea batalion, cu efective mai reduse, s-a format ulterior în Hălmeagiu.

În pragul ofensivei din aprilie, regimentul a intrat sub ordinele Diviziei a 2-a de Vânători a Armatei Române. În structura acestuia au intrat:

- Statul Major
- 4 Batalioane de Infanterie (cu 11 Companii de Pușcași - Batalionul al 4-lea era în curs de formare)
- Compania de Mitraliere (cu 12 piese)
- Bateria de Artilerie (cu 4 piese cal. 80 mm¹)
- Compania de Geniu
- Plutonul de Cavalerie
- 2 Plutoane de Transmisiuni (Telefonie și Telegrafie)
- Compania de Jandarmi
- Spitalul de Campanie

Se adăugau biroul de informații, preotul, serviciul intendentă, trenul regimentar și depozitul. Efectivul total al unității se ridica la 120 ofițeri și peste 4.000 de soldați.

Ponderea unităților ardelenesti în campanie

Unitățile ardelenesti se încadrau în două mari categorii:

- cu sarcini de luptă
  - o Diviziile 16, 18, 20, 21 Infanterie
  - o Regimentul Horea (Beiuș)
- cu sarcini de asigurare
  - o Regimentele Avram Iancu și Alba Iulia
  - o Batalioanele Cloșca și Crișan
  - o 3 Companii Grăniceri

În lupta de eliberare a teritoriului, aceste unități au acționat astfel:

- o Regimentul de Infanterie Beiuș - atașat la Divizia 2 Vânători
- o Regimentele Alba-Iulia și Avram Iancu - ordine interioară
- o Divizia 16 Ardelenescă - ca rezervă (diviziile ardelenesti dispuneau numai de regimentele de infanterie - 24 de batalioane, cavaleria și artileria organice fiind în curs de constituire)
- o Divizia 18 Ardelenescă - ca rezervă generală².

Inițial au fost mobilizate doar batalioanele de infanterie ale diviziilor, subunitățile de sprijin și serviciile fiind completate ulterior. Din totalul unităților angajate în prima fază - cca. 61.000 de militari, ardelenii reprezentau aproape 40%.

¹ Dispunea și de muniție cu gaze.

² Constantin Chirițescu, *Istoria războiului pentru reîntregirea neamului*, Vol. 3, Editura Cartea Românească, București, 1922, p. 123.

Unitatea	Soldați	Batalioane	Mitraliere	Escadroane	Baterii
Divizia 6 Infanterie	8.400	12	96	1	8
Divizia 7 Infanterie	9.500	12		1	8
Divizia 1 Vânători	6.500	8		1	8
Divizia 2 Vânători	6.500	8		1	8
Divizia 2 Cavalerie	3.200	0		16	3
Brigada 5 Roșiori	1.200	0		8	0
Divizia 16 Ardeleană	10.200	12	96	0	0
Divizia 18 Ardeleană	9.900	12	96	0	0
Regimentul Beiuș	4.000	4	12	0	1
Artilerie independent	0	0	0	0	7
Regimentul 7 Infanterie	2.100 ³	3	24	0	0
Ardeleni - cca. 39%	61.500	71⁴	204	28	43⁵

Prin completarea efectivelor și a subunităților de sprijin (cavalerie și artilerie) ale diviziilor 16 și 18 și mobilizarea batalioanelor de infanterie ale diviziilor 20 și 21, ponderea s-a păstrat aproape de 40% chiar și după afluirea trupelor de sprijin din vechiul regat⁶.

Unitatea	Soldați	Batalioane	Mitraliere	Escadroane	Baterii
Divizia 1 Vânători	8.500	8	64	2	8
Divizia 2 Vânători	8.500	8	64	2	8
Reg. 7, 8 Vânători	4.000	4	32	0	0

³ Diviziile 6 și 7 Infanterie aveau și câte un batalion de pionieri, cu subunități de trecere: râuri și comunicații.

⁴ Majoritatea surselor dau totalul de 68 de batalioane - fără Regimentul 7 Infanterie - aflat totuși la dispoziție.

⁵ Numărul bateriilor apare în diferite surse 45, 46 sau 48; am considerat numai bateriile operative.

⁶ George Mărdărescu, *Campania pentru desrobirea Ardealului și ocuparea Budapestei*, Editura Militară, București, 2009, p. 89.

Divizia 2 Cavalerie	5.500	0	24	24	6
Brigada 4 Roșiori	1.500	0	8	8	2
Divizia 1 Cavalerie (-)	1.000	0	8	16	0
Divizia 1 Infanterie	10.000	12	96	1	8
Divizia 6 Infanterie	10.000	12	96	1	8
Divizia 7 Infanterie	10.000	12	96	1	8
Divizia 2 Infanterie	8.000	9	72	1	8
Reg. Vânători Munte	3.000	3	24	0	7
Divizia 16 Ardeleană	14.300	14	102	2	16
Divizia 18 Ardeleană	13.700	14	102	2	16
Diviziile 20, 21 Ardelene	14.000	23	184	0	3 ½
Ardeleni - cca. 38%	111.000	119	972	60	98 ½

În luptele de apărare de pe râul Tisa (unde în prima linie erau dispuse Diviziile 16 și 18 Ardelenești, acum cu efective și armament complete) aceștia s-au remarcat prin tenacitate, capacitate defensivă și de manevră superioare și comandă suplă, acțiunile lor permițând absorbirea șocului ofensivei maghiare de la Szolnok și câștigarea timpului necesar pentru comandamentul român de a pregăti contraofensiva⁷.

⁷Petre Otu, *România în Primul Război Mondial*, Vol. 4, Editura Litera, București, 2018, p. 45.

Armament al unităților ardelenesti

Inițial dotarea voluntarilor s-a făcut cu armament austro-ungar și german. Pe măsura mobilizării diviziilor a sosit din depozite armament model francez sau rus - de captură.

Pușca de bază era Manlicher model 1895, sistem similar cu al nostru, dar pe calibrul 8 mm austriac.

Fig. 1 Pușca și carabina Manlicher md. 1895 cal. 8 mm

Mitraliera utilizată era Schwarzlose model 1907, răcită cu apă, mai puțin performantă (viteza la gură, cadență), dar care a dovedit o mare fiabilitate. În Ungaria, armata noastră a capturat un mare număr (peste 3.000) de astfel de mitraliere. S-au folosit și în Al Doilea Război Mondial, fiind compatibile cu transformarea pentru cartușul cal. 7.92 mm⁸.

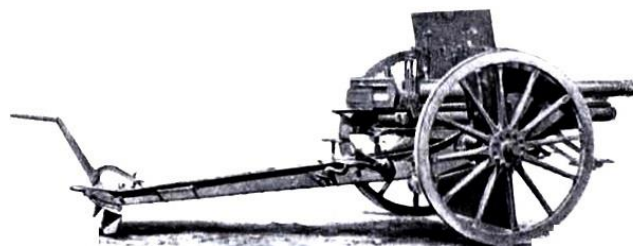

Fig. 2 Mitraliera Schwarzlose md. 1907 cal. 8 mm

Inițial unitățile ardelenesti nu aveau artilerie, doar Regimentul Beiuș dețineau o baterie de 4 tunuri austriece cal. 80 mm (de fapt calibrul era de 76.5 mm)⁹.

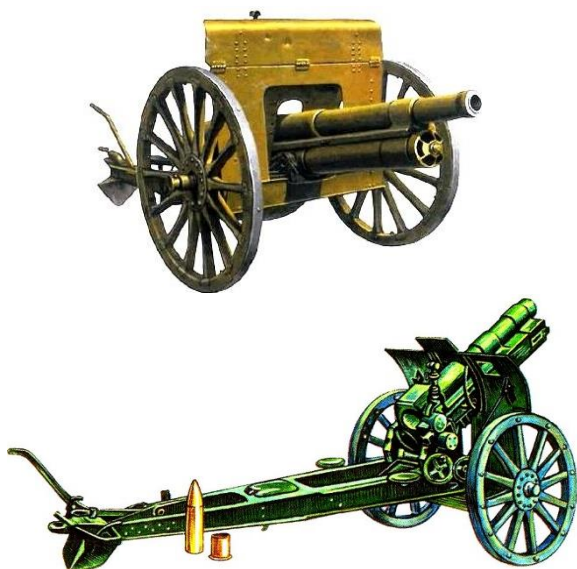
⁸ D. Alexandrescu, V. Preda, C. Prodan, *În apărarea României Mari - Campania armatei române din 1918 - 1919*, Ed. Enciclopedică, București, 1994, p. 45.

⁹ G. Romanescu, G. Tudor, M. Cucu, I. Popescu, *Istoria infanteriei române*, vol. I, Editura Militară, București, 1985, p. 46.

Fig. 3 Tun de câmp Skoda md. 1905 cal. 80 mm

Unitățile au fost dotate cu artilerie provenită din marile depozite rusești lăsate în retragere, în Moldova. Astfel, Diviziile 16 și 18, iar ulterior 20 și 21 Infanterie au primit tunuri de câmp Putilov md. 1902 cal. 76 mm și obuziere Schneider md. 1907 cal. 122 mm rusești, piese bune și pentru care existau stocuri mari de muniție¹⁰.

**Fig. 4 Tun de câmp Putilov md. 1902 cal. 76 mm
și Obuzier Schneider md. 1907 cal. 122 mm**

O problemă a reprezentat-o lipsa cailor pentru atelaje, dar comandamentul s-a preocupat constant de aceasta și, folosind atât pârghia achizițiilor (inclusiv de la aliații francezi) cât și resursele locale, a reușit ca până la declanșarea ofensivei să asigure caii necesari pentru artilerie, trenuri și coloanele de aprovizionare¹¹.

¹⁰ ***, *165 de ani de existență a artileriei române moderne*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2008, p. 168.

¹¹ ***, *Infanteria Română - 180 ani*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2010, p. 234.

Concluzii

Unitățile ardelenesti încadrate cu ofițeri cu experiența războiului și soldați disciplinați au fost completate de Comandamentul Român cu subunități de cavalerie, geniu și artilerie puternice și servicii bine aprovizionate cu muniție, echipamentul, subzistențele și furajul necesare. În aceste condiții, trupele au dovedit o bună capacitate de luptă și moral ridicat, calități etalate în luptele de eliberare a teritoriului, dar mai ales în bătălia defensivă de pe Tisa, când diviziile 16 și 18 au suportat șocul ofensivei maghiare.